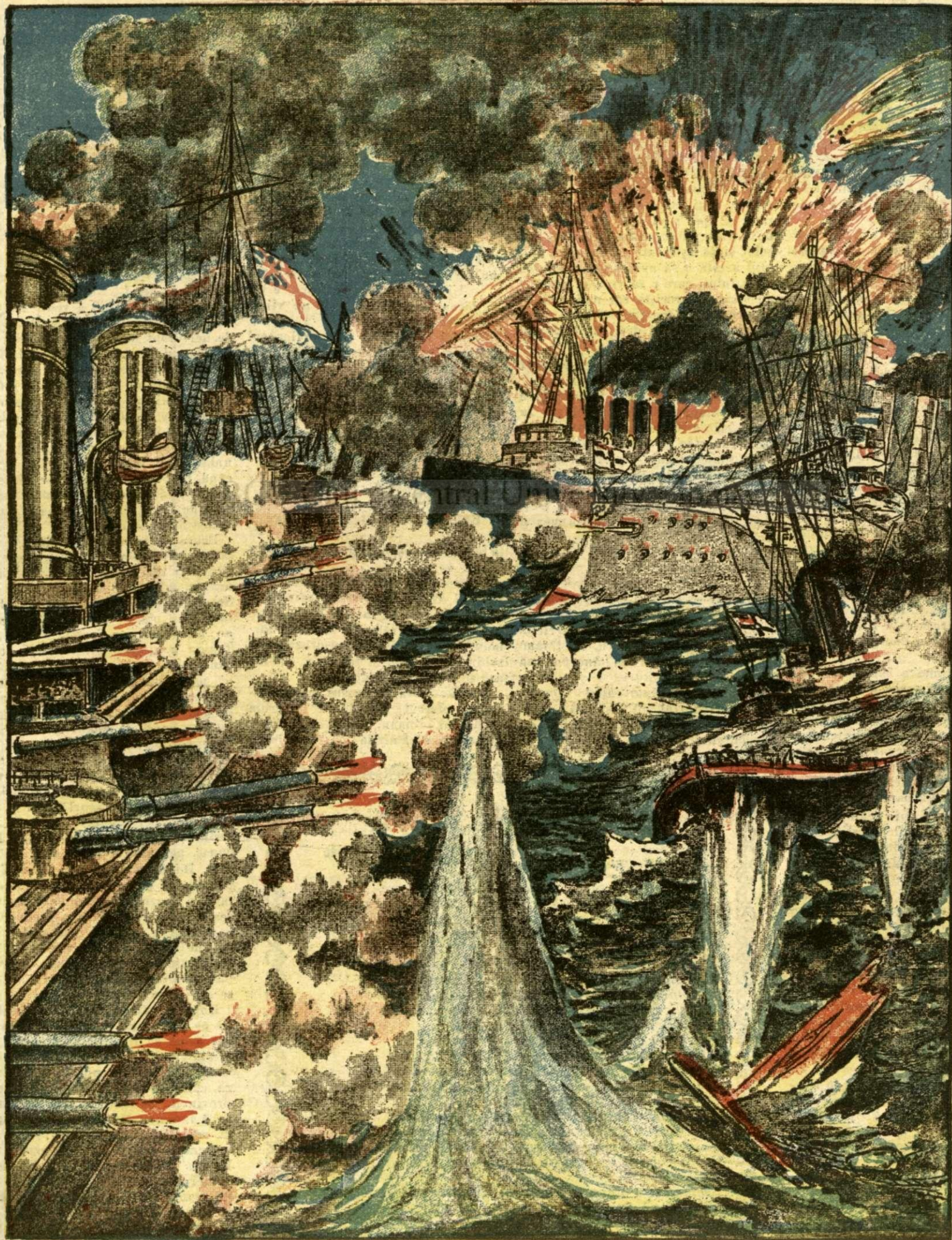

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Alexandru Macedonschi, I. Foti, Dr. Al. Tălășescu, N. Ținc, Ioan Dragu, Neli
Cornea, Leontin Iliescu, A. G. Roșianu, S. Laur, M. G. Samarineanu, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

LUPTA NAVALA ANGLO-GERMANA DE LA SKAGERRAK

AMINTIRE

Novela de FRANÇOIS COPPÉE

M'am dat jos la Barviller numai fiindcă am citit, nu țin minte unde, că e un muzeu frumos, doni Rubens, un Teniers, un Ribera.

Mă sădeam că am să prânzesc la hotelul Europe și ca am să plec a doua zi.

Muzeul era închis, cu toate astea în urma rugămintei mele a fost deschis și am putut contempla câteva tablouri atribuite de un fantezist oarecare, primilor maestri ai picturii.

Apoi, fiindcă eram singur m'am dus să mă plimb puțin în oraș pe care l'am parcurs în câteva clipe. O! cât era de trist. De aceea m'am simțit cuprins de-o descurajare adâncă. Nefiind deci ce să fac m'am dus într-o tutungerie. Patroana îmi întinse mai multe cutii de țigări, pe cari știindu-le însă proaste, nu mă mai uitam la ele. Deodată am examinat patroana.

Era o femeie de vre-o patruzeci și cinci de ani, foarte grasă și cu părul cărunt. Cu toate că n'o cunoșteam mi se părea că am mai văzut-o undeva.

Am încânat.

— Scuzați-mă, doamnă, că vă privesc astfel, dar mi se pare că vă cunosc.

Dânsa răspunse înroșindu-se:

— Curios! Și mie-mi pare că vă cunosc.

Am scos un strigăt:

— Ah Sarah!

Ea își ridică ambele mâini cu o desnaudejde comică și murmură:

— Ah! dacă te-ar auzi cineva. Apoi strigă și ea:

— Tu ești Georges.

În urmă se uită cercetătoare în jurul ei; eram însă singuri.

Sarah! Cum de-am putut s'o recunosc, cum se face oare că femeia aceasta grasă și căruntă era aceeași de acum câțiva ani slabă și nespuse de urâtă. O! câte amintiri se treziră deodată în sufletul meu. Bougival, la Grenouillière. Chateau, restaurantul Fournaise, zilele petrecute în barcă pe malurile Senei, cei zece ani din viața mea petrecute în tinutul acela fermecător de prin împrejurimile Parisului.

Eram pe atunci o bandă de vre-o doisprezece tineri cari o duceau vecinic în petreceri, stând toată ziua în barcă. Or, banda noastră poseda vreo douăzeci de canotiere, dintre cari unele erau amantele noastre iar celelalte venau doară din când în când cu noi ca să petreacă. Sarah făcea parte și dansa din banda noastră.

Era o fată slabă care schiopăta puțin. Era nespuse de sfioasă și neluămănată. Nimenea nu știa cum de se află în mijlocul nostru cum nici nu știam cum de se făcuse că femeia aceasta disgrațioasă și stângace ajunsese să facă meseria care cere grație, îndemănare, șiretenie și mai ales frumusețe. Lucrul acesta era un mister. De altfel Parisul însă posedă o sumedenie de femei ușoare care ar dezgusta și pe cel din urmă soldat.

Peste câțiva timp am pierdut-o din vedere. Grupul nostru se împrăștiase puțin câte puțin. Din când în când o întâlneam însă la restaurantul Fournaise. Apei dispărui.

Și iată că o regăseam acum la Barviller.

I-am spus:

— O duci mai bine acum?

— Da, ceva mai bine.

Curios de ai afla viața, am întrebat-o:

— Cum ai făcut pentru a avea mai mult noroc?

— Nu știu.

Și cum păream foarte mirat, dansa îmi spuse:

— Eram la Paris, în casa de modă a doamnei Ravelet. Toate modistele

de aci făceau pe coatele seara. De altminteri erau încurajate de însăși patroana. Printre domnișoarele de aci se afla una care se numea Irma. Era foarte frumoasă și foarte pricepută. Știi că pe vremea aceea nu eram bogată. Câștigam cel mult o sută de lei pe lună. Trebuia să găsesse deci un mijloc de existență. Era adevărat că aveam vre-o doi sau trei amanți de ocazie, dar cari nu prea erau așa bogăți.

Într-o zi Irma ne spuse că era rost să câștigăm fiecare câte o sută de lei. Planul ei nu prea era curat, dar tu care cunoști viața de când ai stat la Chateau, nu cred că ai să-mi faci vre-o vină.

Ca atare Irma ne a spus să ne îmbrăcăm cu tot ce avem mai bun și mai frumos, apoi ne-a condus pe fiecare într-o trăsură la balul dela operă: „No să intrați și o să rămâneți fiecare într-o biră prin împrejurimile teatrului. Un domn se va urea în trăsura voastră și numai decât eel ve-ți vedea o să-l sărutăți frumos; și apoi o să seoteți un strigăt de mirare ca să arătați că v'ați înșelat și că așteptați pe un altul. Lucrul acesta o să aprindă curiozitatea bărbatului, care o să vrea să rămână cu sila; veți rezista cât mai mult și în urmă o să mergeți să luați masa cu el. Va trebui deci să vă dea și o bună despășubire.

— Nu pricepi încă, nu este așa! Ei bine, uite ce-a făcut Irma.

Ne-a suit pe toți într-o trăsură, ne-a dus în împrejurimile operii și în urmă ea s'a dus singură la teatru. Cum cunoștea pe toți bărbații mai cu vază, alese pe unul pentru a-l intriga și-i dete întâinare în strada Taitbout, într-o trăsură. În trăsura aceea mă aflam eu. Aveam fața voalată. Deodată un domn intră în trăsura mea și mă întrebă:

— D-ta ești?

I-am răspuns încet:

— Da, urcă-te repede.

Dânsul se urcă și-l îmbrățișez; apoi am reluat:

Bine că ai venit, cât de fericită mă simt... Dar nu ești tu, vai Doamne, Dumnezeule! Și am început să plâng.

Poți să-ți închipui capul domnului. Încercă mai întâi să mă mângâie, senzându-se și protestând că s'a înșelat și el.

În urmă, cum era nu om foarte cum se cade, mi-a propus să mergem să luăm masa împreună, după ce m'a sărutat de nu știu câte ori.

În sfârșit, mi-a dat cinei sute de lei.

Ce să-ți mai spun, lucrurile au eșit foarte bine, toți am avut partea noastră.

Sarah vorbea mereu și-mi povestea viața ei pe care o regreta, viața aceea tristă și totuși fericită, plină de lipsuri de tot felul și răsede și uneori chiar de iubire.

Am întrebat-o:

— Cum de ai obținut tutungeria asta?

Ea zâmbi.

— O! e o poveste întreagă. Închipue-ți că la poarta casei mele se afla un student foarte cum se cade, cu care am trăit și cu care am avut pe Roger, băiatul meu.

Mi-a dat o pensie cu să-mi crească copilul. Studentul acesta era însă foarte lenes și peste zece ani nu renușe încă să-și dea primul examen de drept. Familia lui în fine l'a rechemat. Dar iată că acum doi ani, la ultimele alegeri, a fost ales deputat. Firește, m'am dus imediat la dânsul și m'a făcut să obțin fără nici o bătaie de cap un debit de tutun.

— În sfârșit, uite-l pe Roger.

În elipa aceea intră un tânăr corect și foarte grav. O sărută pe mama lui pe frunte. Ea îmi spuse:

— Uite, domnul e fiul meu, e șef de birou la primărie... E un viitor subprefect.

Salutai cu respect pe funcționarul acesta și m'am întors la hotel, după ce am strâns cu gravitate, mâna întinsă a acestei femei fericite.

Trad. de Const. A. I. Ghica.

Cetatea Malva Capitala Daciei Malvensis

În legătură cu podul împăratului Traian

În urma cercetărilor amănunțite ale d-lui Al. T. Dumitrescu, secretarul Societății istorice române, cu privire la drumul lui Traian în al doilea războiu cu dacii, istoria urmează să-și schimbe părerea, și tot ce a stabilit arheologia să se îndrepte.

Vizitând Drajna de sus, unde a aflat pe platoul „Grădiștea” urmele castelului roman, obiectele găsite, monedele, cărămizile cu inscripții:

Sfârșit de vară

după François Coppée

*E tristă vândutica, iar cuibul nu-l mai are
Sub zidul vechi ce cade; — noi când pornim pe drum
Fosnesc uscate frunze sub pași. Te uită acum
Ce înte vine seara și câtă-ntristare*

*Natura nu ne pune în inimă și 'n gând...
Se lasă-o ceafă rece când soarele-ăsfințește;
Octombrie e departe dar cum se mai grăbește;
Iubito, vara trece, ne lasă 'n curând...*

*Si florile pier toate, ca visurile noastre,
Pier florile, acum sunt cele de pe urmă
Si frea e în dolru, căci forțele-i se curmă
Ca florile pălite ce mor pe rând în glastre.*

*Domnoale și mai triste izvoarele suspină,
Iar vântul parcă plânge în noaptea ce se lasă,
Si dorul lui te poartă spre lanuri de mătăasă,
Spre zări necunoscute cu flori și cu lumină...*

*Octombrie e departe dar cum se mai grăbește,
Tristețea-i pretutindeni, te 'nvăluie ușor
Si simți cum te străbate al dragostei fior
Acum când toamna vine, când toamna se zorește...*

Const. A. I. Ghica

LEG. I. ITAL., LEG. V. MAC., LEG. XI C. P. P., Coh. Com., 1) a decis pe d. Dumitrescu, fiind bine edificat pe părere, să dea cunoștența telegramă la „Universul”, vestind descoperirea castelului de iarnă al împăratului Traian în frumoșii munți ai Prahovei.

Ca o complectare a telegramii, m'am dus la d. Bazilescu, învățător pensionar, și l'am rugat să-mi dea câteva lamuriri.

Foarte binevoitor mi-a spus tot ce a știut dela d. Dumitrescu.

Părerea d-sale, îmi spune d. Bazilescu, este că podul ale cărui urme se văd la Turnu-Severin este al lui Constantin cel mare, iar podul lui Traian urmează a fi cel dela Calicchio (Căpâșova).

În ajutorul acestor păreri, să le dea puterea de adevăr, a adunat tot ce se putea spune în preajma localității de mai sus, despre acest pod.

Un bătrân, zice d. Bazilescu, a spus d-lui Dumitrescu că un picior al podului s'a văzut până acum în urmă, când scădeau apele Dunării. În spațele lui s'a format cu vremea o mică insulă de pământ, pe care a crescut o pădurice.

Până acum câțiva ani, pescarii scoteau din piciorul podului plumbul cu care erau legate pietrele, punându-l la plasele lor.

D. Dumitrescu se mai întreabă apoi de ce a zidit Traian monumentul dela Adamclisi, dacă n'ar fi avut drumul pe aici?

După d-sa, Traian a venit din Roma, pe mare la Tomis (Constanța) și de aci drept la Capidava (Calicchio) pe drumul făcut la 103 de ala I. Claudia Gallorum sub ordinele guvernatorului militar al Moesiei de jos de atunci, Quintus Fabius Potamius, după cum dovedește o inscripțiune descifrată de d-sa la muzeul regional din Hârșova. Sosește în malul Danubiului și se oprește acolo, până când neîntrecutul Apolodor clădește podul. Odată terminat podul, au mai avut de trecut brațul Borcea, riu mai îngust decât Dunărea.

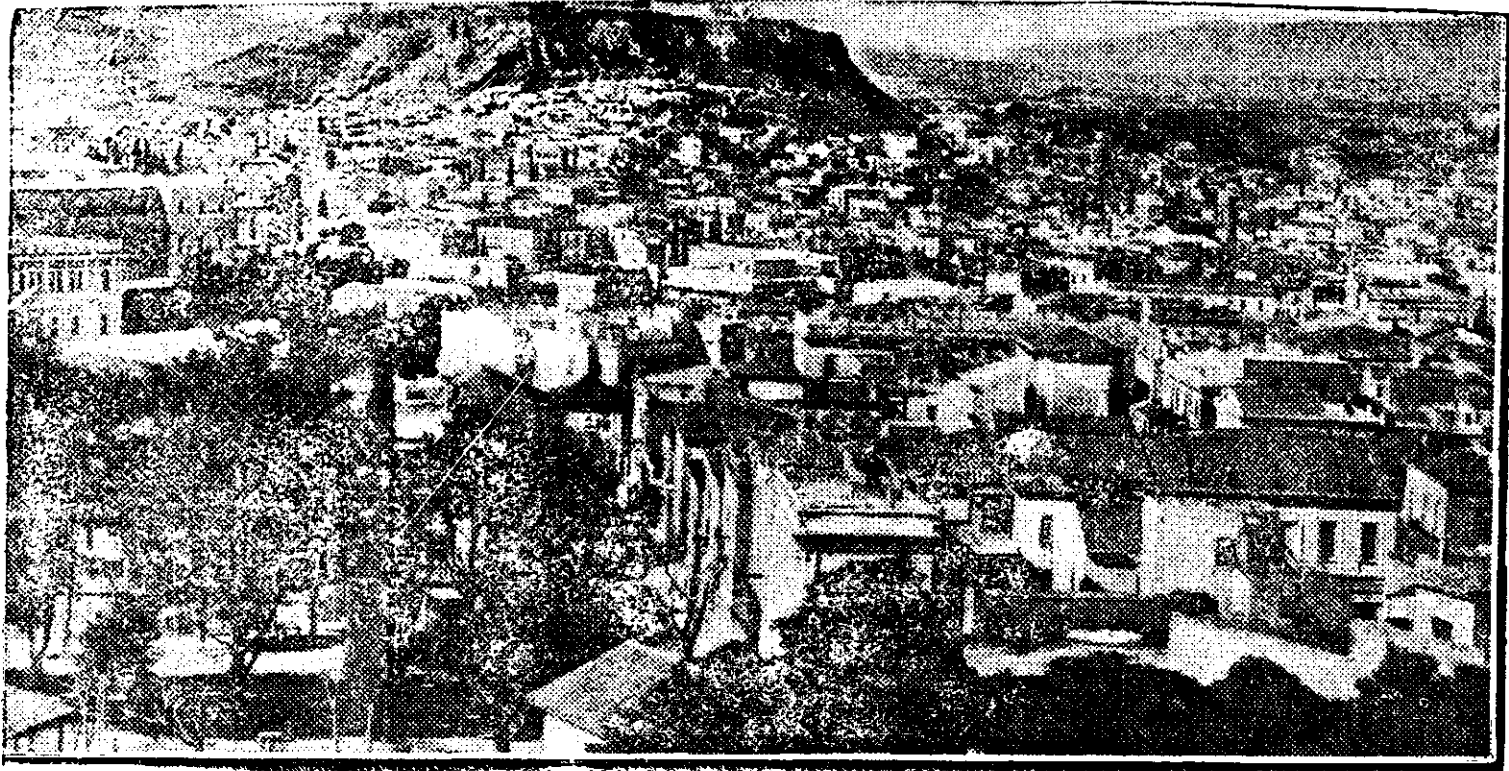
Poate că împotrivirile dacilor hotărâseră pe Traian să arunce peste acest braț mai multe poduri: patru la număr, între cari două au urme la Socarieu și Cocargea Dacii neputând ține piept leșunilor romane, au lăsat desigur drumul liber și Traian a străbătut Băragul, ridicând movile pe marginea drumului — poate semnele lui — movile cari străjuse și azi; a trecut Ialomița pe la podul de pământ și s'a apropiat tot mai mult de poalele dealurilor. Nu-i mirare, deși nu avem nici un indiciu, cât de slab, să fi poposit pe la Bucevul de azi, fost în alte vremuri centru mare, îndreptându-și leșunile pe cel mai scurt drum la trecătoarea „per Bontas”, arătată de scriitorul din vechi al VI-lea Iordanos, pe valea Teleajenului.

D. Dumitrescu își mai întemeiază părerile și pe urmele drumului „fătarilor”, care păstrând doar amintirea năvălitorilor, spre a ascunde pe a romanilor, șerpina probabil pe la poalele dealurilor, atingând Vălenii de Munte în spre marginea de la apus și urmând înspre miez de noapte se duce dincolo de Homorâci.

După aceste indicii, la Grădiștea, de pe teritoriul comunei Drajna de sus urma să fie cetatea Malva, capitala Daciei Malvensis. Dacia de răsărit, adică Muntenia, care păstrează chiar numele latinizat al vechii provincii, de oarece Mal în limba dacă însemna Munte, ca la Albanzii de azi (Malizori Munteni).

Cum am mai spus, trecătoarea „per Bontas” fiind una din cele două principale trecători ale Daciei de bună seamă a avut ca punct de apărare cetatea Malva.

1) Despre obiectele găsite pe platoul „Grădiștea” a făcut o frumoasă comunicare d. D. Bazilescu, în dicționarul jud. Prahova, la pag. 170, apărut în anul 1897.

ATENA. — Vederea generală

Studii literare

Poezia patriotică

— Studiu introductiv la un «portret literar» al poetului D. Bolintineanu —

de I. FOTI

Accesă trecătoare a aflai-o d. Dumitrescu prin Tabla Buții, localitate situată aproape de Brațova, în spre vama, care păstrează numele vechii trecători Bontae.

În drumul său, Traian, în acest caz avea o cetate destul de puternică prin poziția sa ca să-l amenințe când ar trece spre pasul „per Bontae”.

Și chiar de ar fi vrut s'o ocolească nu putea; trebuia s'o atace, intrucît vărfurile „Cetățoia”, „Scafele”, și altele cari împrejmiau cetatea, zăreau legiunile la depărtări destul de mari pe drumul spre trecătoare. Prin urmare, a lăsat drumul și trecând apa Teleajenului, poate prin dreptul căm. pici zisă azi a Stăneștilor, înspre răsărit-miază noapte, la mică distanță, aproximativ 3-4 km., leveste în apărările naturale și se coboară în vale, unde era cetatea așezată și nu mai încapă incizială, odată cetatea cupusă, au făcut legiunile romane castelul roman, al cărui urme stau astăzi ca o mărturie a veacurilor trecute.

Că argumentarea d-lui Dumitrescu prinde temei, între dovezile spuse până acum, mai vin cu multă greutate și cărămizile rămase cu inscripția: COH. COM., cohortă care se știe din inscripțiile din Transilvania, a fost recrutată de Traian din Asia și a luat parte sub comanda lui la zdrobirea Dacilor; ea atare aici urma să fie zisa cetate.

Cercetările în părțile noastre nu sunt încă terminate, d. Dumitrescu fiind abia la începutul studiului și d-sa mai are de cercetat încă localitatea „Roma”, de lângă Star Chiojd care, de bună seamă va avea legătură cu castrul roman dela „Grădiștea”, totuși din cele argumentate și legate așa cum d-sa le-a enunțat, tînde a răsturna toată concepția istorică de până acum.

De ne va face puțința să-i cetim studiul ilustrat cu fotografiile obiectelor și monedelor găsite și mai cu seamă dacă va putea să obțină fondurile pentru începerea săpăturilor sistematice, ne vom putea edifica pe deplin.

Cine știe câte taine n'or fi ascunse în săul „Grădiștei”!

S. Laar

A apărut:

Getta

roman sentimental

de V. MESTUGHAN

Prețul 1,50 — Editura „Ibrăriei Steinhilberg”

Trecem azi prin niște vremuri grele. Teribilul Ares bicimesce Europa — îmbătrânită în rele și în păcate, — cu foc și cu sabie. Neamuri mari cu imense armate și flote, inar, mate cu cele mai rafinate și mai distrugătoare unelte de luptă, se bat între ele, se sfășie între ele, își trimet în uraganul bătăliilor și în vârtejul de moarte al câmpiilor, al mărilor și al aerului, pe cei mai nebili, pe cei mai tineri și mai viteji dintre fiii lor. Bătrâna și senina știință, care până acum era ambrozia sufletelor mari, s'a pus și ea în slujba nimicirii dintre popoare. Arta nu mai este decât un ruyant van. Toate ideile umanitare ale mai multor veacuri îngrămădite unul peste altul, toate sforțările celor câteva i-nimi mari, cari au visat pentru omenire o soartă mai bună, un excelsior, s'au pierdut sub ruinele fumegânde ale orașelor distruse de bombardare, sub cruzimea marelui care din zi în zi devine mai aprig, mai săngeros, mai groaznic. Trăim într-o epocă de fier și nici odată cuvintele lui Plant n'au răsunit mai crăde și mai adevărate: homo homini lupus.

În asemenea momente de sânge și de groază, scriitorului nu îi este dat să se exilize în acele temple serena ale artei mari, când peste granițele țării se hotărăște de existența neamului său.

D. Maiorescu a spus într-o vreme acolo unde începe tendința, încetează arta. Acest aforism a făcut valvă și a produs un curent al artei pentru artă. Și la urma urmelor cine nu este pentru arta cea senină și eternă? De cât nu trebuie confundată arta cea adevărată cu tendințele subversive ale simbolistilor decadenti, cari n'au formă, cari n'au conștiență și cari nu sunt, în fond, decât simoli lăsați ai propriei lor simțiri!.. Arta prin ea însăși este o tendință. Ne este indiferent ce a vrut să înțeleagă poetul — ce a urzărit el; numai să se exprime bine, să aibă formă. De aceea nu trebuie confundată poezia patriotică cu poezia proastă. Și care poezie e mai frumoasă și mai robustă ca aceea a luptei și a puterii? Ce e Iliada, de-

cât o proslăvire a individului și a patriei grecești? Prin Iliada a trăit și s'a dezvoltat conștiința poporului grec; prin Biblie aceea a neamului evreu.

Enea cel viteaz și cel pios nu este idealul Romanului din epoca mare? Azi ne chiamă viața, ne cheamă câmpiile de luptă, ne cheamă bubuitul tunurilor, fâșiitul îngrozitor al mitralierelor, pocnetul puștilor, plescăirea groaznică a bombelor aeriene. Să eșim din microcozumul nostru sufletesc, din atmosfera micilor noastre iubiri, a neînsemnatelor noastre patimi, la lumina strălucitoare a scarelui! Ne recheamă viața, lupta. Și cine n'a cântat patria?

Dulce decorum est pro patria mori cântă Orațiu; duiosul și nemângăiatul Leopardi, cocoșat și renerocit, chema pe frații săi italieni la arme, cu toții să lupte pentru patrie, să apere pe aceea bellissima donna, evocând bătrânele vremuri ale lui Simenide, cântărețul luptei dela Marathon.

Și a iubit-o cu patimă marelui Carducci; a plâns-o Koerner pe câmpul de luptă, glorificându-și sabia și iubita; a idealizat-o în domeniul enigmatii Fichte, a nemurit-o Byron la Missolonghi; și revenind la noi cu ce cuvinte de foc n'a intruchipat-o Ruso în „Cântarea României”, cu ce avânt nu a prevăzut viitorul de aur Bolintineanu și marelui Alexandri, și puternicul Eminescu, și Coșbuc și toți cei mari ai neamului, toate sufletele îndrăgite de frumos și de ideal?..

Poezii revină și la poezia epică: să ne cânte pe Ștefan cel mare, pe Mihail Viteazul, pe eroii dela Grivița, dela Plevna, evocă-ne trecutul în imagini vii, prezentul în viziuni puternice! Aici e puterea, e viața. Desbară-se de cosmopolitizmul sarbăd și lănced, aruncă și la o parte haine transparentă a mievrăriei care ne arată un suflet gol, și luând în gară frâmbița luptei, să sune, să răsune din ea, ca să vibreze toate inimile ea el, să cânte toate sufletele cu poetul, să se înalțe în domeniul jertfei și al desinteresării supreme.

Convinsi de mărirea noastră, că aci, după lupte de veacuri, pe acest

pământ sfânt și rodnic al României după groaznice chinuri, după nesfârșite străduințe s'a plămădit un suflet nou, un suflet ales, un suflet al nostru și neperitor ca atare, pe care trebuie să-l apărăm, să-l glorificăm, să-l transpunem, în domeniul visului, și îmbrăcându-l în zalele idealizării și trecându-l prin focul fanatizării, să-l scoatem la lumină mai viu, mai strălucitor și mai vărtos ca oricând.

Să nu uităm că marelui Eschil e scris înainte de Prometeu înălțat și de Orestia, Perșii lui, evocând:

Ostrov se află lângă a Salaminei
coaste
Dușman al năvilor, pe care Pan
Indrăzostitul de jocuri, îl stră-
bate în larg.

Pe țărnuț mării!..

Pe urmă ne descrie fuga Perșilor, dezastrul iremediabil, victoria desăvârșită a grecilor. Și când e vorba de exemplu, revenim la clasicii cei eterni și senini, să mai amintim că doctrinele admirabile ale lui Socrate și Platon au fost atacate cu drept cuvânt de Aristofane. Satiricul grec vedea, în cele mai grele vremuri ale republicii, când se hotărî de soarta Atheniei, că sofistii și retoricii acaparaseră sufletul atenian — poporul nu înțelegea înălțimea cugetării lui Socrate, interpretându-i pe dos nobila doctrină — ducându-l spre dezastru: în locul faptelor se instituiseră vorbele goale, în locul realităților puternice, fantazmagorii le diafane.

Nu putem termina acest articol decât citând un admirabil fragment din marelui Tirteu, model de poezie patriotică:

„E nobil și frumos pentru un bărbat viteaz să cadă în primele rânduri ale bătăliei și să moară, apărându-și patria; dar ai soartă de plâns dacă-ți părăsești cetatea, câmpiile roditoare, pribegind prin lume, cersind, târându-ți în urma ta o mamă scumpă, un tată bătrân, copiii frazezi și soția luată prin lege. Pribegul va fi hulit printre accia, cărora le va cere adăpost, împins de nevoie și de groaznică sărăcie. El își necinstește neamul și își mănjește frumusețea — pe urmele lui merg toate rușinile.

„Nu, fiind răzăcitor, nu strălucște nici o lumină în ochii lui, nici cinstea nu înfloresce pe numele lui. Să luptăm cu curaj pentru acest pământ și să murim pentru copiii noștri.

„Nu cruțați viața voastră, o tinerii dar luptați cu îndărătnicie, strânși unul lângă altul. Să nu se încuibze

niciodată în voi, nici spectrul fugei rușinoase, nici acela al fricii; stăruți în sufletul vostru îndrăzneala cea mare și vitează și nu vă gândiți la voi în luptele cu războinicii.

„Cât despre bătrâni a căror picioare nu sunt sprintene, să nu fugiți părăsindu-i; căci e lucru de ocară să zaci în cele dinlăi rănduri ale bătăliei, înaintea celor tineri o barbă căruntă, înroșind (arâna cu sângele lui viteaz. Totul șade bine tinereții; atâta timp cât ține în piept nobila floare a tinereții războinicul este pentru oameni obiect de admirare, pentru femei pricină de amor — cât trăiește; — și e și mai de lăudat când cade în primele rănduri ale luptei...”

Aceste versuri au fost scrise de-acum 2500 ani și sunt veșnic tinere și însuflețite.

REGINA

și POVEȘTILE BĂTRINE

*Spun poveștile bătrâne
Că sînt zine
Care, bine făcătoare,
Se îndreaptă zîmbitoare
Să aducă mișiere
Acolo unde i durere;
Care vin cu mîna plină
Către-acei care suspină,
Sărăcimii din popor
Să-i aducă ajutor.*

*Spun. Și faptele ne arată
Spusa lor adevărată.
Ne arată în lumină
Pe magnanima regină
Ce, cu gesturi generoase
Schimbă basmele frumoase,
Din trecut, din alte dați,
Azi în vii realități.*

N. Tînc.

1924-25-26
președintele republicii Chinei

GENERALUL SARRAIL, comandantul forțelor aliate din Salonic

UN DEBUT

de IOAN DRAGU

Apartamentul noua din mării doctori din București. Puțin lux dar mult confort.

Doctorul bătrân. — Ascultă, dragul meu, vrei un sfat bun?

Doctorul tânăr. — De aceea am și venit, domnule profesor.

Doctorul bătrân. — Ei bine, tinere, du-te repede acasă, fă-ți bagajul, împachetează-ți cărțile și amintirile de student și închide totul cu trei lacăte.

Du-te după aceea la gara de Nord și cumpără un bilet de 27 de lei și 60 de bani care-ți va da dreptul să călătorești până în orașul d-tale natal.

Doctorul tânăr. — Cum! domnule profesor, mă exilezi în provincie.

Doctorul bătrân. — Băiete dragă, provincia e disprețuită pe nedrept. Dacă îți vorbește așa, crede-mă că e pentru binele d-tale. Cunoște orașul în care te-ai născut. În ținutul acela totu-i vesel: peisagiul, oamenii, vinul. Ai să te înșori cu vre-o fată drăguță, fiica vreunui morar sau vreunui proprietar cu chimirul plin. Ai să ajungi apoi tot ce vei voi, dacă gășunii ambițiunii te vor pișea de călcăi: primar, consilier județean ori deputat, cum vei voi.

Doctorul tânăr. — Dar, maestre, am studiat medicina serios.

Doctorul bătrân. — N'are să te vete, dimpotrivă...

Doctorul tânăr. — Visăm gloria și averea.

Doctorul bătrân. — Bietul băiat! Dar dragostea de glorie te duce azi drept la Măreția și dragostea de avere îndrumă ades spre Văcărești; cine nu știe asta?

Doctorul tânăr. — Dar trebuie să fie doctori la București!

Doctorul bătrân. — Desigur, sunt destui, încă. Nu e o hiperbală să spunie cineva că sunt mai mulți doctori decât bolnavi. Nu exagerez când îți spun că trei sute trag pe dracul de coadă. Trei sute! O sută trăiește așa și așa. Vre-o douăzeci fac afaceri

bune, dar dacă ai ști cu câtă oboseală și neplăceri!

Doctorul tânăr. — De ce să nu aspir a fi unul din cei douăzeci?

Doctorul bătrân. — Pentru că-ți va trebui să aștepti succesul vre-o douăzeci de ani, și pentru că vei avea sute de prilejuri să cazi pe drum.

Doctorul tânăr. — Dar, domnule profesor, dacă așa începe prin a mă instala într'un cartier de săraci?

Doctorul bătrân. — Ar fi mai ușor să faci o expediție în inima Africii. Nu vreau să vorbești de rău pe săracii Bucureștilor, dimpotrivă, dar gândește-te că trebuie să fii un erou sau un om de bronz pentru a-i servi. Putea-vei oare să te duci pe jos, pe orice vreme, zi și noapte, din stradă în stradă, din seară în seară, din bordei în bordei?

Și nu lucrul acesta e cel mai puțin dureros în ocupația aceasta. Găsindu-te de mai multe ori pe zi în fața unor boale mai totdeauna neînvinse, vei avea ca spectacol mizeria sub forma ei cea mai de plâns. Știi că inimile mari nu se dau înșagă, pentru un lucru așa de mic. Dar ce poți d-ta preserie unor nenorociți cari n'au cu ce plăti nici tonicile bucătariei, nici leacurile farmaciei? Cât despre d-ta ce unu ce ai nevoie de onorar, vei primi doi franci, un franc sau poate chiar cincizeci de bani, și asta nu în totdeauna. După zece ani de astfel de viață, sublimă dar absorbantă, vei fi un bătrân, și ceea ce-i mai mult, un bătrân posac, fără avere și fără reputație.

Doctorul tânăr. — Dar dacă scobor în inima orașului.

Doctorul bătrân. — În cartierul muncii și al negoțului, altă poveste. Clientela e mai rafinată și mai darnică, dar vrea să fie solicitată prin aruncături de praf în ochi. E absolută nevoie de un apartament de patru sau cinci mii de lei; ai să poți? Alară de aceasta, vei trebui să faci pe șar-

latanul atârând de tavanul cabinei tului tău un crocodil împiat sau chiar un schelet omenesc. Așoi încă o scelvie, vei avea de făcut curte ne vestelor, farmaciștilor din cartierul tău, și vei juca șah sau table cu e ca să îți ai prieteni. Și dacă după cinci șase ani, nu te-ai însurat cu avere sau nu ești medic primar a unui spital ori profesor universitar vei fi aruncat ca un pachet de rufă murdare și înlocuit cu un altul.

Doctorul tânăr. — Dar dacă im iau avânt din prima săritură și-mi a leg lumea artiștilor cu vază și a boamei aristocrate?

Doctorul bătrân. — E multă vreme de când s'au ocupat toate locurile și de când un șir lung de supranumerari așteaptă să ia locul celor ce mor. De altfel, știi și tu, nu tot ce lucrește aur, și doctorii lumii acesteia particulare nu-s milionari. Spre a reuși acolo, cecece trebuie, e mai puțin știința decât un aer de desinvoltură și de eleganță camaraderie pe care n'e să-l ai niciodată. Ți se cere să fii bun muzicant, să fii cunoșcător în ale artei dramatice și ale artei în general, să dansezi, să cunoști gama vinurilor române și străine și excesiva atenție față de femei. Ești d-ta în stare să faci toate acestea? Un doctor din lumea aceea trebuie să cunoască și să tutuiască dacă poate pe matadorii presei, mari și mici. Moda de azi e să se vorbească rău despre jurnaliști; ei bine, dragul meu, nu trebuie să uiți că jurnaliștii valorează mai mult decât reputația care li e făcută, și că nu poți ajunge acolo unde vrei, fără ajutorul lor. Ei fac reputația, deci averea celorlalți. A-i avea de parte-ți e a fi învingător. Nu vorbesc de jertfele de bani. Ei nu ți cer bani, dar câtă fantezie, câte întâmpinări de amor-propriu, câte vizite trebuie să le consaeri! De altfel și lor le plac numele cu renume, cecece înscamnă că, după cât pare, numele d-tale le va rămâne mult timp oșeur.

Doctorul tânăr. — De ce nu m'ași duce în cartierul marilor nume, marilor bogății, marilor pretenții?

Doctorul bătrân. — Vorbești serios, dragul meu?

Dar mai întâi lumea aceea are un gust deosebit pentru medicina internațională, iar nu națională.

Și apoi îți trebuie ca să te impui acolo, să fii milionar: casă mare, lachei, automobil sau echipaj, căci înțelegi că în vreme de ploaie, zăpadă sau arșiță prea mare, nu vei putea să-ți faci vizitele pe jos. Plin de noroi pe ghețe, mușat pe haine, o-i transpirat în abundență. Nu vei fi primit de valeți nici măcar în anticameră. Afară de aceasta, e indispensabil să fii meren prezentat, căci pentru lumea aceasta salamalecurile fac mai mult ca meritul ori ca dibăcia. Și apoi încă un lucru curios: oamenii săraci plătesc în piese mici de argint, negustorii plătesc cu neceaz și cu dorința de a se tocmi, artiștii plătesc în... camaraderie, în tabloari, bronzuri, muzică sau reclamă, dar bogății aristocrați nu plătesc decât după un an sau doi, ba chiar că găsesc că a le pretinde un onorar e o grosolanție. În sfârșit revin la cecece ți-am spus la început: pleacă cât mai de vreme în orașul d-tale

Ne-am înțeles?

Doctorul tânăr. — Da, domnule profesor.

Nu cumva vrea să îndepărteze un concurent? Am mai văzut eu d'astea. Așa trebuie să fie. (tare). Da, domnule profesor.

Ei bine, nu! Orice ar zice moșul asta, e un loc de ocupat printre cei douăzeci de cari vorbea. Loc celor tineri! Am să rămân în București!

Servitorul (privindu-l când iese). — Uite unul care imi face impresia că vrea să tragă pe dracul de coadă!

IMAGINEA FURTUNII

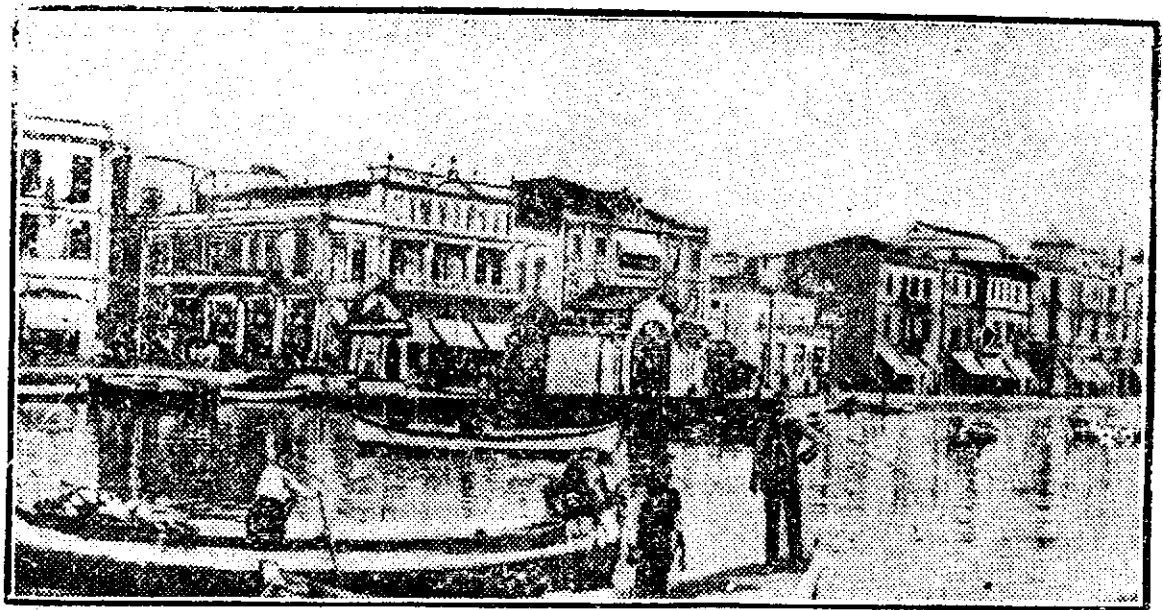
*Ca negre nări pe-o mare
Nării se sting, se adun;
Frua se prinde-un flutur
De-o frunză de alun.*

*Trezit din codri, vântul
Nebun pornește în larg;
Delună pânze rupte,
Izbite de calurg...*

*Și ciori se zbat și țipă
Pe-al zărilor holar;
Deasupra mea frunzișul
Își cerne plânsul rar...*

*Sub o ciupercă mare,
Boscată cu-albi piștrui,
S'a pitulat, o... fragă
Și-o floare-a curcului...*

Adrian G. Roșianu

Salonicul. — Portul

Pagini îngălbenite *

21 Iunie. — În albastrul văzduh, ea și pe pământ, vara și serbează jubileul. În armonii gingașe, păsările își traduc mulțumirea de a trăi. Străzile și grădinile gem de lume grăbită de a storcea cupa plăcerilor.

Pretutindeni e veselie, fericire. Numai eu tânjesc și par'că în mine s'a stins orice dorință. Nu'mi arde deci de petrecere, nici înfățișarea mea nu se potrivește cu lumea voioasă, îmbujorată, de pe la teatre, totuși n'am scăpat de stăruințele lui Lili, ascără, când veni să mă ia la operă, m'am dus.

Și cine 'mi era vecinul din dreapta? Florel.

Eram aproape de leșin când mă văzui lângă el. Marea dramaturgă, întâmplarea, care și țese necurmat mreaja nepătrunsă în jurul nostru, mi-a făcut această surprindere.

Un val de foc m'a scuturat când fui așezată alături de el. Îi simțeam căldura apropierei, abureala răsufării întefite și mă entreerau fiori, fiori.

M'a salutat politicoș și între acte începui o convorbire. Era drăgălaș, ea pe vremea când făcea luntre și puncte ca să mă cucerească. M'a întrebat dacă 's bolnavă și de ce sufar? Aduse vorba și de întâile zile ale cunoștinței noastre.

* Găsite printre niște cărți ce-mi lăsase o prietenă după moarte.

Îl ascultam moleșită, străbătută de emoții cerești. Vorba-i dulce îmi răscolea adâncurile și aș fi dorit să mor în aceea clipă, lângă el, ascultând muzica glasului cald.

Înainte de a ne despărți, la sfârșitul piesei, m'a rugat să-l iert dacă mi-a pricinuit supărări, dar nu mi-a putut propune căsătoria și ca să fie în stare a se împotrivi misterioasei puteri ce-l ducea spre mine, era nevoit să-și întoarcă capul când mă întâlnea...

M'a iubit deci... Ce bine simții totdeauna. Și mergeam spre casă veselă, ușoară ca o pasere, înfiripată sub farmecul vocii lui melodioase.

Lili 'mi dădu însă curând un duș rece. Se mira de unde-l cunoșce pe acest crai, cunoscut de toată lumea. Nimic nu-i e sfânt — își urma ea flecăritul, — se leagă de toate femeile...

— Dar e însurat, — observai sfioasă.

— Eh, — răspuse ea, cu dispreț, — trăește necununat cu una, pe care o înșală cu alte, nenumărate amante...

Neînsurat, neînsurat... atâta înțelesei din tot ce-mi spunea Lili și-mi tremura inima ca un fluture strivit. M'a mințit, ea de stătea ori... de ce, de ce, — țipa o durere ascuțită în mine... Și totuși, m'a iubit, am cingerca, am simțit-o în suflet, în fiecare firicel al ființei mele.

Dar de ce nu m'a vrut de soție, e liber, poate face tot ce vrea? ce-l leagă de aceea femeie? Are ea bani, ori el are caracter? Taină nepătrunsă.

Po fi lipsit totuși simțirea cea

mare a dragostei sfinte, care zdrobește orice zăgaz, orice piedică...

20. Iulie. — Gol și pustiu în jurul meu. Sunt la popasul din urmă. Puțerile-mi scad treptat. Tinerețea-mi caldă, în floare, se stinge. Ard, mă mistui în lupta crudă cu destinul. Eri, abia urcai scările și acum zac, sleită, secată...

Dragostea 'mi de chin și farmec amestecat. Îmi grăbește sfârșitul. Dar mor împăcată cu el.

Mărturisirea-i din urmă, — din scara aceea binecuvântată când soarta ne-a pus alături la teatru, — mi-a dat o rază mângâioasă pentru zilele 'mi din urmă.

Doctorul îmi stă ceasuri întregi la căpătâi. În ochii lui de milă umezi, îmi citează osânda la moarte. Mă înduioșează atâta bunătate, ce-mi arată, luptând aprig să mă scape din ghiarele morții. Dar gândul meu e la tine, Florel. A ta mi-e inima, fiecare suflare. Mor iubindu-te, cu chipul tău frumos de roman în suflet, pe care-l prinsei din gând pe pânză, în fel și chip.

Ah, îmi erai atât de drag. Ochii tăi cei ispititori, fierbinți, cari m'au făcut să doresc a cunoaște taina vieții, și sărutarea-ți de foe, singura, unică mă stăpânește îndărătnic ca o hejie și azi.

Mă usuc de dorul sărutărilor tale și de prea mare sete de iubire.

Și din seara de când mi-ai vorbit, o așteptare înfrigurată îmi mistue și mai iute puterile. Cu ochii arși, în cari suferința a stins lumina ce te chema cu atâta dragoste, pândese ușa, că doar, doar vei intra. Nădejde înșelătoare. Tu nu-mi mai vii.

Și pojarul inimei mă duce în morământ...

8 Septembrie. — Fiind ziua mea, odaia mi-e plină de flori, printre cari rozele albe și roșii, crăiescile printre flori, predomină. Lili și încă câteva prietene mi le-au trimis.

Doctorul voia să le svarle toate afară, dar cu lacrimi în ochi l-am rugat de a mi le lăsa până adorm. Le ador. Și ce rău mi-ar putea face aceste ființe gingașe cu fețe atât de dulci, ea pictate de zâne nestiute?

Doar un bine: grăbindu-mi ceasul din urmă, să scap cât mai repede de apă-rea acestui lut șubred, care mă strânge în chingi.

Și înadă după plecarea doctorului, mi le-am presărat pe plapoma roz, și-mi făcui o ghirlandă de jer împotriva patului.

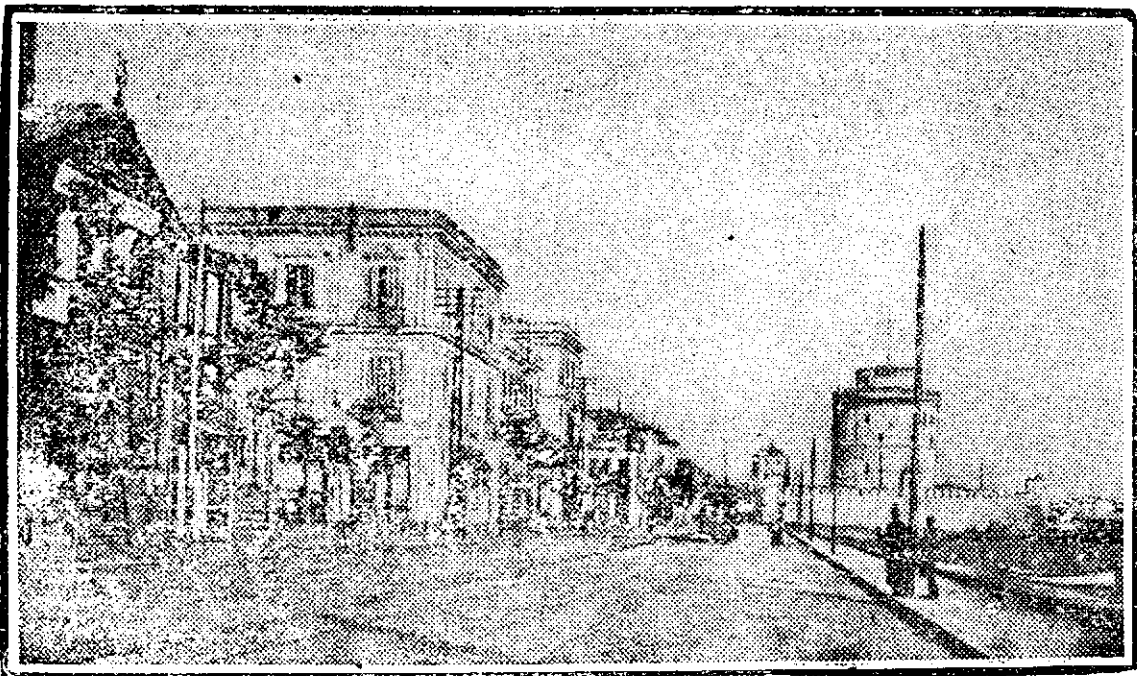
Ce bine ar fi să mor amețită de mireazma lor suavă, legănată de șoptele lor dulci, ce se 'ngână în resfirarea mirosului lor. Închid o lili și-mi pare că aud cum îmi mărturisese un simțimânt, o prietenie, o făgăduință. O întreagă suflare pe tică. Un potir, o petală, o frunză li-ai o armonie ce deșteaptă iluzii, care se aprind și se sting pe neașteptate, lăsând lacrimi în urma lor. Cele câteva fire de „Maréchal Niel”, aduse de doctor, îmi talmăcesc dragostea lui nenorocită pentru mine. Dar, ce să i fac? Nu-l pot mângâia, murind... nemângâiată.

Par'că mi-e mai ușor însă adăvrând florile. Cătă artă și estetică în puterea naturii, înobilând petalele catifelate ale trandafirilor și crisantemelor, cari se resfață cu atâta cochetărie, formând o stea în jurul căreia își răspândește voluptos parfumul îmbătător...

Dar obosii. Condeii, abia 'i mai țin degetele 'mi slăbite. Îmi vine să dorm... să dorm semnul veniciei. Toropită, într-o lăncezeală mchorâtă, îmi deschid ochii cu greutate dimă când în când. Dar zbuciumul clielor trudnice s'a domolit, poate întra eosașul nelndurat... Dragostea, eu neînțelesu-i dor se stinge, în catess lacrimile sufletului. Acus se sfârșeste orice durere. Mireazma florilor mă apasă par'că... Totuși o a-pir eu nesct.

În miresul tămăiat mi se pare că simt câteva destrămături din searful meu vis de dragoste... Ah!... Măcar odată să te fi putut sărută... Aș fi vrut să mă ferisez lângă tine, pe că d dormi să-ți suflu pe fruntea naltă, ca de marmură, încet, molecm o sărutare caldă... Dar nu s'a putut împlini minunea... Și cât de drag mi-ai fost... Ah, florile... mă amețesc... îmi tris răsufletul...

Neli Cornea

SALONIC. — CHEIUL CU TURNUL ALB

Viața artistică și literară

La 1 August încep repetițiile la Teatrul Național și totuși domni din comitetul de lectură al teatrului nu se gândesc să prezinte încă rapoartele lor asupra lucrărilor originale ce s'au prezentat încă de la începutul anului curent. Dacă, în zilele vioaie de primăvară, când dispoziția spre muncă e mai impetuoașă, acești domni n'au voit sau n'au găsit timpul ca să citească și din lucrările celor noi, ce putem să-șteptăm dela toropeala greoaie zile de Iulie când numai răcoarea munților sau adierea mării, în vilegiatură, mai pot veni în ajutorul bicților autori neconsacrați.

Sperăm totuși că energia din capul teatrelor noastre va ști să fie o energie reală, și mai dreaptă față de aceia cari ar voi să intre prin poarta cea mare a catedralei, iar nu pe ușile din dos.

Salonul oficial va sta deschis pînă la sfârșitul lunii viitoare. Recompensele nu s-au dat încă și par'că mai bine ar fi să întârzie deziluzia de a vedea nerăsplătite totemai talentele reale, asupra cărora s'ar proiecta lumina oficială a unor artiști pe cari o carță de vizită sau un zâmbet foarte feminin i-a putut înălța în cele mai frumoase ranguri ale artei lor.

Știți pentru ce maestrul George Enescu nu va putea pătrunde în cetatea „nemuritorilor”? Mi-a spus-o, deunăzi, un academician: nu există o secțiune de muzică la Academie.

Și astfel, cea mai intelectuală — s'o zicem — instituțiune a țării nu poate admite în sânul ei o genialitate creatoare ca George Enescu.

Compania artistului Cigalia a deschis larg — cel puțin așa promise — porțile sale pentru comediile originale. E poate un bine, dar e și un mare rău. E bine pentru că se încurajează scriitorii noștri dramaticei; e rău pentru că graba spre câștiguri ieftine ar îndemna pe autorii noștri să scrie comedii prea ușoare, cari ar fi mai mult comedii decât comedii!

Decretându-se parcul Carol zonă militară, pictorii cărora li se dăduse ateliere acolo au fost invitați să plece, iar Teatrul Național a fost nevoit să renunțe la proiectatul teatru sub cer liber.

D. Al. Filipide, prof. universitar, a fost numit membru reprezentant al Academiei române în comitetul de lectură al Teatrului Național din Iași, în locul regretatului N. Gancea.

Duminică 5 Iunie va avea loc la statuia lui C. A. Rosetti ceremonia comemorativă a marelui scriitor și om de Stat.

Comitetul de organizație se ocupă cu alcătuirea programului serbării sub președinția d-lui prim-ministru I. C. Brătianu.

Pentru ori-ce reclamațiuni sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primese ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Rondelul Cercetașilor

Oferit prea respectuos A. S. R. Carol al II-lea, viitorul Rege al României, și marele-cercetaș — de un cercetaș suleles.

Mai mari, mai mici, trec cercetașii —
Un prinț din suflet i-a desprins,
Pe toți, în ochi cu foc nestins,
La tot, spre-a fi, cu el p'rlașii.

Ca mîine, ei, vor fi ostașii
Sub steagul țării neînvins;
Cu mici, cu mari, trec cercetașii —
Un prinț din suflet i-a desprins.

Ori-căți le suntem naintașii,
De focul sfînt ce l'am aprins
Ne este sufletul coprins,
Ș'ai noiei țări vedem fruntașii
Cînd mari, sau mici, trec cercetașii.

Alexandru Macedonski

Săptămâna artistică

Expoziția pictorilor Tomescu și Socolescu

A fost în saia geografică dela Ateneu, dar s'a închis de câteva zile. Pictorul Toma Gh. Tomescu se afirmă ca un aquarelist de elită și ca un admirabil interpret al vieții sociale.

Pictura socială n'o face însă a thèse, ci pentru că întîmplarea l'a adus în fața unei priveliști din viață care i-a lăsat impresiuni definitive și adânci.

Cugetînd astfel, par'că am înaintat tabloul „Și nu vine nimeni!”, o sugestivă interpretare a unui mediu de iarmaroc. Un mic circus ocazional; un pagliaccio, în strae caracteristice, bate din toba mare și o altă pheață stă în poză trist contemplativă, — ca un contrast puternic între decorul exterior de clown și fur-

tuna din sufletul său pentru că... nu vine nimeni și va trebui să „jocce” în fața unei „săli” arhigoale.

În Elegie, pictorul Tomescu pune un motiv antic, două femei și o harpă a cărei melancolie par'că te învâluie. Femeile privesc în apus i-coana unor vremuri apoliuice, duse de mult.

În După ploaie simți umezeala florilor și limpiditatea cerului, iar Hora Țiganilor e interesantă ca grupare și colorit.

Întoarcerea de la coasă e un miuunat efect de inserare și par'că simți aievea contrastul dintre moșneagul cu ochii plecați la pămînt și tănărul impetuos, cărui perspectivele viitorului îi zâmbesc într'o atmo-

ră de soară și lumină. La plop e un peisaj din care nu lipsește motivul idilic care dă mai multă duioșie subiectului. Sunt efecte din natură și momente din viață pe cari artistul le interpretează cu sinceritate și par'că băfându-și joc de convenționalismul unor pictori ai vremii noastre.

Din acest punct de vedere, pictorul Toma Gh. Tomescu e un revoluționar simpatic și interesant.

Arhitectul Toma T. Socolescu expune 40 de lucrări arhitectonice și aquarele, un gen care poate părea ușor, dar care e totuși destul de anevoios cînd ceri să faci adevărată artă.

Proiecte de construcțiuni, mobilier bisericesc, planuri de vile românești și aquarele ca: Cărciumă din Odo-bești, Casă de preot din Văleni și altele remarcabile prin compoziție și colorit.

Mai sunt deschise expoziția pictorului Gropeano, cu episoade din marele războiu de azi și expoziția pictorului Marinescu-Vălsan, cu peisagii și interpretări colorate din viața țărănilor noștri.

Se crede că o altă expoziție nu se va mai deschide pînă la toamnă, pentru că se anunță de pe acum o serie de expozițiuni mai mult sau mai puțin interesante.

L. I.

CONTRIBUIRI

la conștiința națională a limbei

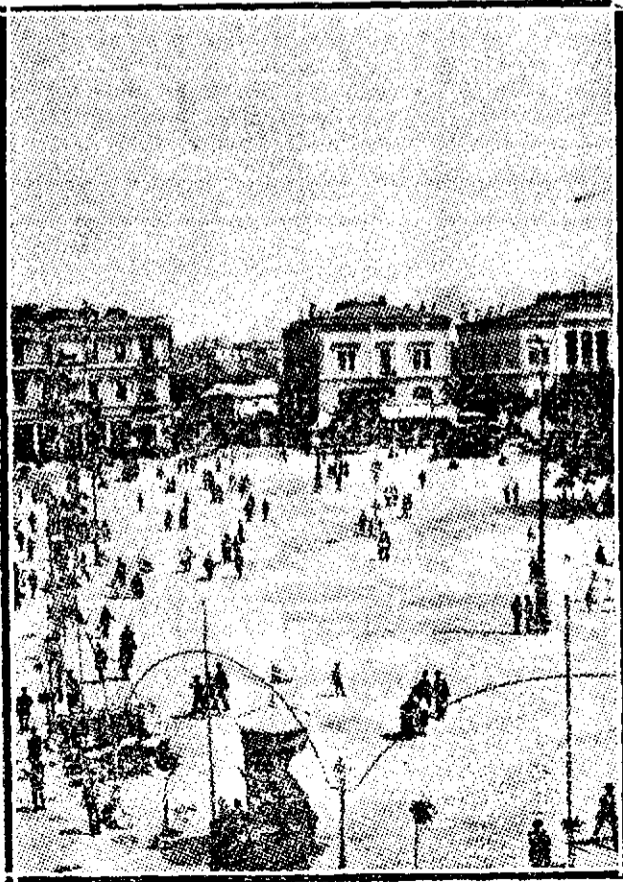
Există la noi între literați și filologi credința greșită că toate cuvintele ce le avem, sau cari par a fi comune cu ale ungarilor, sunt într'adevăr de origină maghiară. Cauza acestei greșeli zace în neputința ce ni s'a părut pînă acum de a străbate grosimea negurei, pe care trecutul nostru fără literatură și fără istorie scrisă ni l'a așezat în mod fatal înaintea ochilor, dar nici nu ne-am silit să pătrundem mai adânc, mai curajos cu cercetările noastre soavitoare, pînă în timpurile profolatinice. Căci deși suntem un popor mic, facem parte din tulpina unui popor mare și a celui mai vechiu în Europa.

Usurparea și brutalitatea cu care Ungurii au asimilat tot ce au aflat bun la popoarele autochtone, în deosebi nouă, pe cînd eram înțelești de slavi, ne-au răpit multe tezaure din moștenirea latină, adică din aceea a limbilor ariene tracie, cari au viețuit și din a căror suflet dispărut mai respirăm și azi, pe aceste locuri legendare.

Am fost foarte dureros impresionat cînd în actualele timpuri istorice pe cari ne place a le numi de întregire a neamului, persoane competente în materie de limbă latină, cari ar trebui să-și ia menirea nu numai în școală, ci și prin publicistică să lămurască opinia publică, atribuie ungarilor o grămadă de cuvinte neaoș românești, de viață latină vechie.

În articolul meu anterior intitulat: „Armonizarea limbei în spirit național” („Universul” dela 8 Maiu 1916), am relevat unele erori de acest gen în care cade d-l prof. Scriban dela Iași, dar numărul cuvintelor românești pe cari d-sa îl atribuia Ungurilor fiind prea mare, iar multe din ele fiind prea importante, îmi iau voie, a analiza un nou grup din aceste cuvinte și a le purifica sufletul lor de melima ungrofină. Astfel:

1. Ademeni, (mold.: adimeni, trans.: adămăni, și adămăne) esto un compus al latinescului manus, ca și vecinele sale: îndemna și îndemăna. El însemnează a îngela, a duce pe cale greșită o femeie, un copil, un om simplu, Ungurescul adomany (arătat și de Șeineanu) însemnează

ATENA. — Piața Constituției.

LORDUL KITCHENER
ministrul de război al Angliei,
mort în urma scufundării crucișătorului «Hampshire».

dar, danie și n'are nici o legătură de înțeles cu cuvântul românesc abstract. Așa că nu înțeleg pentru ce dă d-l Scriban gratis acest cuvânt românesc unșurilor ?

2. **Altui** (munt. : **Altui**, mold. : **oltui**, **oltui** și **(h) altui**), este operațiunea de horticultură prin care înlocuim (altuim) o rămurică de pom sălbatice sau de floare „cu alta” mai nobilă. Cuvântul ungurese **Oltani**, de la răd. **Olt**, stinge, nu se potrivește în înțeles cu a **altui** românesc. Cuvântul românesc a trecut însă în limba ungurească în înțeles egal cu cel românesc ca al doilea înțeles al cuvântului **Oltani**. E însă lesne de cuprins că un popor nomad și de stepă, cum era și este cel unguresc, a trebuit să învețe dela poporul stabil autohton tehnica grădinăritului.

3. **Adjud** (cfr. cu **Ajud**, ungurește **Enyed** din **Ardeal**), n'are nici un înțeles pe ungurește. În românește poate însă fi derivat dela cuvântul **jude** (pl. **luzi**), de unde se trage și **judetul**. **Juzii** erau o instituțiune politică românească arhivească, rămasă de pe timpul sciților, în Moldova. Cuvântul îl găsim în legendele thrace, în cari **Juzii** erau ființe extraordinare, niște **Feți-frumosi**, oameni divinizati, posedând puteri supraomenești. De unde îl ia d-l Scriban că e ungurese **Adjud**? Nu pot ști, decât poate fiindcă **orașul Ajud** din **Ardeal**, magyarizat în **Enyed**, este azi un oraș unguresc ? Dar ce să ne mirăm când lași pe ungurește pe **chiamă Iaszvaros**? Ungurii și pe d-l Scriban l'ar putea traduce în **szarvas**. De ce nu ?!

3. **Ardeal** (ung. : **Erdély**). Intr'un studiu mai amănunțit tot în coloanele „Universului” am documentat originea dacică protolatina al acestui cuvânt. La început numit **Ardil** (compus din **Ard**, arie înaltă, podis și **dil**, deal), a fost luat fonetic și asimilat de unguri cu **erdo** al lor, ce înseamnă pădure, apoi prin limba lor oficială latină din evul mediu l'au tradus și în latinește : **Transsylvania**. Amândouă cuvintele sunt artificiale, cum de altfel patru cincimi din limba magyara e compilație. **Ardealul** este simbolul Daco-României și nu l' putem ceda ungurilor, nici măcar în dicționar.

4. **Arges**. De unde îl ia d-l Scriban că e unguresc, când și **Herodot** îl numește **Ordess** (us) ? Ori crede d-l Scriban că toate cuvintele terminate în **es** (cu răzeș) sunt ungurești ? Eu nici răzeșul nu-l cred a fi unguresc, dar până acum nu i putem pătrunde originea. Noi avem multe terminajuni vechi în **es**, **is**, **us**, ca **plăies**, **hăies**, **Aries**, **Mures Someș**, **tufis**, **crucis**, **carpinis**, **Criș**, **păiuș**, **alunecus**, **arcus**, **Babus**, etc.

5. **Bedogăni** (**Bedrogăni**) nu e ungu-

rese. Etimologia e necunoscută. E o formațiune onomastică ca și **hodorogi**.

6. **Bălăngăni** (**Bălăncăni**) se poate confrunta cu **bgianja** și cu **talanga** : **Balang!** **balang!** Sunet de clopot. Ungurii n'au acest cuvânt. Ei îl au pe **harang**, clopot, dar nici cu aceasta n'au venit la gât din Asia.

7. **Boscorodi** (**Boscoane**) și **boszone**, a murmură, a vrăji, a fermeca. Se poate confrunta cu grecesul **baskania** (**Zăuberei**). De aici numele **Bosco**, Ungurii nu l'au.

8. **Ceahlău** (**Ceahlău**), munte pleșuv și prăpăstios din Moldova. Derivă de la forma veche : **Celhău** și acesta de la cuvântul protolatina **Cel**, **chel**, **cheal** (lat. **calvus**, ital. **calvo**, fr. **calcitie**, germ. **Kahl**), pleșuv. Văluță în „**Dau**” zice : „înaintea lor se ridică un munte **chel**”.

Avem și verbul a **cehului** (franc. **decalver**) pe care îl găsim în „**Lectopis**” : „care semn frățește și până azi în țara Moldovei și la Maramureș de se chevesc pejur cap.”.

Partea a doua a cuvântului : **Eăn** înseamnă prăpastie, haos.

Ungurește **Csalho** (**csal-ho**) înseamnă zăpadă înșelătoare (I), **Un nonsens**, pe când etimologia românească e un tezaur protolatina, pe care nu-l putem ceda ungurilor.

9. **Cioară**, (lat. : **Corvus Corax**, **Corone**, alban. : **sorra**, italo-friul. : **ciore**).

De ce e unguresc. mă rog ? Fiindcă **csorgetni** înseamnă a clămpăni ? Așa că e chiar nostim ?!

10. **Coc**. De unde e ? Unguresc ? Pe oarece reamintește forma pâinei (**co-că**) ? sau fiindcă și italianeste îi zice **cocco** și dialectic **coc** și **coccole** ? L'or fi luat și ei dela unguroaice ?

10. **Ciuguli**, (**ciogoli** și **ciucintii**) vine dela **cioc**, confruntat cu francezul **bequetier** dela **bec** (**cioc**).

Ungurește **esokolni**, a săruta vorba vine : „Unde dai și unde crașă ?...”

12. **Ciufii**, dela **ciuf**, mold. **ciuh**, **buhă** (**strix terachyotus**). **Ciufus** (spulberat cu bufnita) Ital. : **Ciuffo**.

Ungurește **csuf**, urât. Așa este se potrivește ! Decât trebuie totuși să știm care cuvânt e mai vechiu ? În Italia și Moldova n'au existat **ciufe** (**buhă**) înainte de aparițiunea figurilor ungurilor ?...

13. **A coroi** (**chiorăi**) etimol. cărăi, formațiune onomatopeică, tot ea și unguresele **Korogni**, fără legătură între ele.

14. **Corlată** (mold.), marginea, coroana vetrei (**sobei**) pe care se rânduiesc oalele ital. : **cornice**, franc. : **corniche**, **co(r)onnement**, **chambrete** d'une cheminée). Cuvânt protolatina compus din **Cor** (mold.) **curea**, margine de iarbă rămasă în urma cositului (ital. **corio**), și din lat. **later** (**eris**), cărămidă.

Cuvântul cor intră în compoziția multor cuvinte de viață latină, iar lat (fr. **latte**, stinghie, lat) este și o formațiune de lemn. Pentru aceia în afară de marginea de zidărie dela **sobă**, **corlota**, mai înseamnă și **balustradă** împrejurire de bărac, unde se leagă vitele.

Unguresele **Korlat** are o etimologie absurdă : **kor**, etate și lat. **vedere**. Intreg cuvântul are înțeles împrumutat dela români : **balustradă**, **zăgaz**, **barieră**. Deci e cuvânt arhaic românesc.

15. **A foi** (**foiesc**), a se foi, a se imbulzi, a se inghesui. („Când peștii erau mai numeroși se foiau mai tare prin apă” și „Urșii nu prea foiau prin vecinătate”). Confruntat cu ital. : **folla**, span. : **falla**, fr. **foie**, gloată, dreac, multime, imbulzeală.

Ungur. : **folyni**, a curge. E posibil oare să dăm în dar ungurilor un așa mărgăritar prețios al limbii noastre ?

Mă opresc aici deocamdată cu revindicarea grupului de cuvinte al căror suflăt în mod inconștient se atribuie de unii ungurilor. Nevoind însă să cedăm nimic din moștenirea noastră arienă, de viață latină, vene-

țiilor ungrofini, voi continua altădată îndreptarea limbii în spirit național, de care d-l Scriban, poate involuntar, ne îndeamnă a ne îndepărta.

Dr. Al. Tălășescu

CATARGE

*Catarge sfărâmate,
Catarge de stejar,
Pe farm ascărlă marea,
Și le răpește iar.*

*Le-aduce iar pe malul
Și iarăș le dă brânci,
Și iarăși le ascărlă,
Izbindu-le de stânci.*

*Catarge sfărâmate
Ce soartă-aveți și voi:
Servici de joacă mării,
Ca și vieții noi.*

M. G. Samarineanu

Eroismul unei ordonanțe

Din **Petit Parisien**:

Un maior e ucis într'un atac și rămâne pe teren. Din liniile noastre pata albastră a uniformei sale se vede pe câmpul luptei. Ordonanța maiorului nu se mai putea ține în loc; voia să readucă corpul șefului său. El eși din tranșee cu un camarad și amândoi se târără pe pământ până la locul unde zăcea maiorul.

Din fericire dușmanul nu-i văzu. După o jumătate de ceas de efortări ei izbutiră să tragă cadavrul până la rețeaua sârmelor ghimpate. Nu putură însă să-l împingă pe deasupra parapetului, pentru ca să-l treacă în tranșee. Dar unul din ei strigă camarazilor cari îi pândeau: „Un ofițer francez nu poate să reîntre astfel în liniile sale”.

Ambii se ridică, iau corpul șefului și înecă îl depun în tranșee.

Dar au fost văzuți. Din față se trage o salvă. Ei cad...

Biblioteca „Știința pentru toți”

Din biblioteca „Știința pentru toți” au apărut două numere noi :

No. 4. **Eroii științei : Viața lui Tom Edward**, cismarul învățat de V. Anestin.

No. 5. **Cutremurele de pământ**, Cutremurele din România, de V. Anestin.

Numerele apărute mai înainte :
No. 1 **Viața și invențiunile lui Edison**, de V. Anestin.

No. 2. **Viața și obiceiurile animalelor**, de locot-comandor **Hacik**.

No. 3. **Puterea științei : Cum a fost omorât războiul european**, de V. Anestin.

Fiecare număr costă 50 de bani. Se găsește de vânzare la toate librăriile din țară. Pentru localitățile unde nu se află librării, a se adresa editorului. M. S. Gheorghiu, tipograf, Câmpina.

Biblioteca aceasta se adresează tuturor celor cari vor să-și formeze o cultură generală, în același timp amuzându-se. Volumele din această bibliotecă sunt cele mai folosite daruri pe care părinții le pot da copiilor lor.

O carte interesantă și folositoare

Recomandăm călduros cititorilor noștri **Dicționarul de citate și locuțiuni străine** de B. Marian, apărut în editura librăriei **Steinberg**.

E prma lucrare de felul acesta în românește și cuprinde citate din limbile latină, greacă, franceză, italiană, germană și engleză.

În această folositoare carte, — trebuincioasă corpului didactic, studenților, elevilor școlilor secundare, avocaților, etc., — se găsește fraze istorice și alegorice, cuvinte și versuri celebre, maxime de drept roman, proverbe, în sfârșit tot ce înțelepciunea popoarelor și a scriitorilor a redat în mod lapida în răstimp de câteva mii de ani.

Prețul 2 lei.

Nevralgii Migrenă
DURERI DE CAP, DURERILE DE DINȚI

cele mai tari, mai ales nevralgice, precum și orice dureri provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.
N.B. — Onor. public e rugat a cere ambalajul original aci arătat.

RENUMITELE BONBOANE ORIENTALE

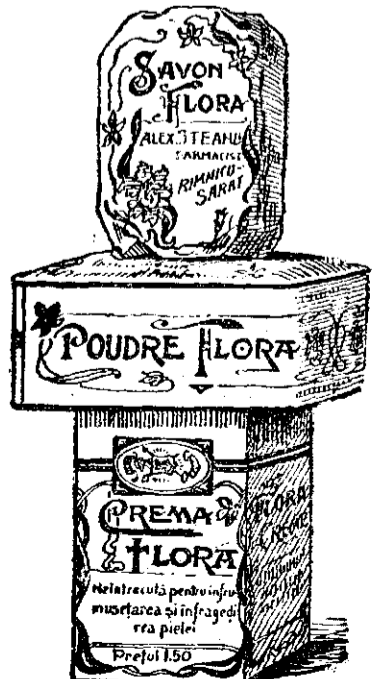
parfumează admirabil gura și distrug orice miros urât al gurii, provenit din tutun, dinți stricați sau stomac deranjat. Indispensabile pentru fumătorii cari voesc să se lase de tutun sau să fumeze mai puțin.

Cuția 50 bani la drogerii și farmacia

Cereți numai Bonboane orientale și observați ca cuția să fie la fel cu cea din acest anuțiu.

N.B. — Nu trebuie zdrobite cu dinții, ci lăsate să se topească încet în gură.

Novile premii

oferite de ziarul

„Universul”

tuturor abonaților săi, la tragerea din Noembrie a. c.

5.000 Lei

în obligațiuni județene 4 1/2 cu cuponul — Februarie 1917 —

Una splendidă garnitură pentru a treu

compusă din o masă, patru scaune, două bîldare și un cearșaf artistic pirogravat cu motive românești. — Furnizată de către d. T. Brumărescu, cunoscutul artist și intemeiator al artei decorative la noi. Calea Pleșnei 83, București

Un dormitor în stil românesc

compus din 1 armatură cu oglindă, una noaptea cu cearșaf în rîmă, 1 pat pentru o persoană, 1 masă și 2 taboure, furnizate de la marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol 62, București.

O gramolă „INGER”

(Marca recunoscută ca cea mai bună din lume) cu cutia de stejar ilustrată, mecanismul remontabil în timpul mersului cu regulator gradat; pavilionul din lemn de rezonanță în interiorul cutiei, cu un acoperământ de lemn în forma unei aluzii și închis cu două uscătoare cu ajutorul cărora se poate mări sau micșora sunetul după dorință; brațul acustic recurbat; diafragma „Exhibition”; inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere și bucați naționale. — Gramola se furnizează împreună cu UN DULAP AMERICAN din stejar cu 7 sertare mobile care se închid cu o jaluze. Acest elegant dulap servește ca postament la Gramolă și în același timp pentru conservarea plăcilor. — Ambele ne-au fost furnizate de Marele magazin de muzică „JEAN FLIEDER” Furnizorul Curții Regale, București Calea Victoriei 54

O frumoasă și elegantă Garnitură de antreu

compusă din 1 Canapea, 4 scaune, 2 bănci mici, 2 taburețe și 1 masă de lemn de stejar tapisate de mătase verde, furnizată de la marele depozit de mobilă COMPANIA AMERICANĂ, str. Carol 74 etaj

10 lazi cu diferite produse ale renumitei case Bresson

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premii ce le oferim abonaților noștri la tragerea din luna Noembrie a. c.

1 elegantă toaletă de bronz

cu oglinzi de cristal, furnizată de cunoscuta fabrică GUTMANN, strada Sf. Apostoli No. 72

Una tavă rotundă de metal, fin argintată și frumos gravată având diametrul de 48 centimetri. 1 suport pentru cărți de vizită, în metal alb frumos argintat, cu o figură ciselată. Un elegant serviciu de oțel și unidelemn de alpacă argintată, calitatea cea mai fină, cu sticlările de cristal. 1 fructiera modernă de metal alb argintat, cu 3 cosulețe servind pentru bomboane. 1 coș mare de metal-bianc, fin argintat înălțimea 49 cm. pentru fructe. 1 serviciu de copel compus din una ceașcă de metal cu farfuria sa și una linguriță de același metal, toate într-o cutie elegantă. Una pendulă de lemn de mahon cu bătaie Gong, lungimea 65 cm., bătând oie și jumătățile și întorcându-se odată la două săptămâni. Toate aceste obiecte ne-au fost furnizate de marele magazine de bijuterii, ceasornice și argintărie: Frații Rötter, Furnizorii Curții Regale, București, strada Carol 50, etaj

Un elegant ceas modern

pentru doamne, de aur cu trei capace. Un coșuleț de nichel cu fundul de maiolic. O garafă pentru vin de cristal roz, cu capacul și manerul de metal argintat. Un frumos pres-papier de metal, argintat. Un serviciu de ceai pentru două persoane de metal nichelat. Un port vizit de metal argintat. Toate acestea sunt furnizate de mult cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivoi, din Bulevardul Elisabeta No. 9 bis, care primește zilnic nouăți.

5 ASORTIMENTE COMPLETE din produsele cosmetice „Flora”, compuse din cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți

Notati bine:

Dând aceste mari premii de valoare, abonamentele sunt reținute la 18 lei pe an; lei 9.15 pe 6 luni; lei 4.65 pe 3 luni. Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației „Universului”, prin mandat poștal sau în persoană. Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe 1 an primesc 4 bonuri, cei pe 6 luni 2 și cei pe 3 luni 1 bon. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 4 bonuri pentru tragerea următoare.

Un elegant dormitor de bronz

pentru 1 persoană, compus din: 1 pat de bronz cu somieră, 0 masă de noapte cu marmură, un lavoar de bronz cu marmură. A 14-a garnitură cumpărată de la furnizorul „Universului”, industria metalică MARCU, B-dul Elisabeta No. 8, București. Cel mai estin și mai bine asortat în mobile de fer și bronz

Una splendidă toaletă de bronz

cu oglinzi de cristal, cumpărată tot de la industria metalică MARCU, Bulevardul Elisabeta No. 8, București

Un elegant pat pentru copil

cu ornamente de bronz și cu plasă, cumpărat tot de la Industria Metalică „MARCU”, Bulevardul Elisabeta No. 8

O bicicletă

solidă și elegantă, marca «SPORT» cu roată liberă și frână automată, completă, lampa, clopot etc.

Una pușcă

de vânătoare, calibru 12, marca «PIEPER BAYARD», cu triplu zăvor de siguranță «Greener», țevi de oțel «BAYARD», furnizate de Marele Magazin de arme și biciclete B. D. ZSSU, Furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44

Un dormitor de lemn rin

construit în marele fabrică de mobilă de lemn Maria V. Ganea, șoseaua M. Ha. Brava No. 37 și strada Șerănuțică No. 10, Sucursala: Calea Victoriei No. 107, București

Un dormitor englezesc

compus din: 2 paturi cu somiere, vopsite alb, 2 masute de noapte din fier, al vopsite, un lavoar vopsit alb, toate acestea sunt furnizate de la cunoscuta fabrică de mobilă de fier și bronz GUTMANN, strada Sf. Apostoli 72

Una masă cu cristal

furnizată de fabrica de mobilă MARCO DATTELKREMER strada Pastorului 8, București

CINCI CHEMIRE HIGIENICE după măsura calitatea I-a (Brud lui Iov) singurul brevetat în țară, recomandat de toate comitatele medicale și inventat de d. Căpitan Iov din Pitești, str. Șerban Vodă 220, avind proprietatea de a servi și vindeca boale vechi de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din mulțimea scrisorilor de mulțumire primite de la suferinzi vindecați. Acest brlu e purtat cu încredere de ambele sexe din înalta societate a țării.

10 LAZI CU DIFERITE LICHERURI PINE. Specialități de la prima distilerie, Frații Peciu, mare depozit de vinuri și țuică, calea Văcărești 232, București

5 CEASORNICE pentru birou cu pedestal de cristal, cu inscripția „Universului”.

5 CEASORNICE de argint pentru buzunar, cu inscripția „Universului”.

8 PLACHETE DE METAL ALB cu efigia Regele Carol I și Regina Elisabeta.

Una harmonică

cu 19 clape și 8 basuri, tonuri duble de oțel cu 2 registre, jumătate orghei din renumita fabrică Johann Trimmel. UN FLAUT din cel mai fin abanos, capul câptușit cu 10 clape de nichel, piută la încheieturi, inclusiv ștergător și garnitură de pernife de rezervă. — Una mandolină italiană din lemn de pasilandru, fața fin ornamentată cu sîdef și mecanică acoperită. — Toate aceste instrumente sunt furnizate de Magazinul General de Muzică „La Marga”, București, Str. Colței No 5, cel mai estin și bine asortat în această branșă

15 FLACOANE A CATE 1 KILO, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, mărgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumi „Camelia”, A. S. Aia-lion, str. General Florescu n-rul 6, București